

POSTANOWIENIE

Dnia 22 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania D. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Poznaniu
o emeryturę górniczą,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 września 2022 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 14 kwietnia 2021 r., sygn. akt III AUa 329/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 14 kwietnia 2021 r., sygn. akt III AUa 329/19 Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyniku apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Koninie z 24 stycznia 2019 r., sygn. akt III U 946/17 w punkcie I i III w ten sposób, że oddalił odwołanie D. S. od decyzji organu rentowego z 3 października 2017 r. i obciążył go kosztami postępowania.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu decyzją z 3 października 2017 r., znak: [...] odmówił D. S. prawa do emerytury górniczej. Organ rentowy podał, że D. S. udowodnił łącznie 13 lat, 1 miesiąc i 23 dni okresów pracy górniczej w wymiarze liczonym pojedynczo. Uznał za pracę górniczą, liczoną

pojedynczo od 2 września 1985 r. do 30 listopada 1985 r., od 15 października 1987 r. do 15 sierpnia 1990 r. i od 1 lipca 2006 r. do 15 maja 2017 r. ZUS nie uznał za pracę górniczą okresów zatrudnienia ubezpieczonego od 1 grudnia 1985 r. do 29 lipca 1987 r., od 16 sierpnia 1990 r. do 19 grudnia 2003 r. i od 21 grudnia 2003 r. do 30 czerwca 2006 r. na stanowiskach elektromonter maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce oraz elektromonter zatrudniony w stałej grupie remontowej na odkrywce, wymienionych w zał. nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8).

Odwołanie od decyzji złożył D. S., zarzucając błędne ustalenie, że nie posiada wymaganego okresu pracy górniczej, wymaganego do nabycia prawa do tzw. emerytury górniczej, na podstawie przepisu art. 50a, 50c ust. 1 pkt 4 oraz art. 115 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440). Wniósł o zmianę decyzji i zaliczenie do okresu pracy górniczej okresów nie uznanych przez pozwanego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego powołując się argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Koninie wyrokiem z 24 stycznia 2019 r., sygn. akt III U 946/17 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy D. S. prawo do emerytury górniczej od daty nabycia uprawnień, tj. od 21 czerwca 2017 r. (pkt I wyroku). Zasądził od pozwanego na rzecz odwołującego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II). Nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt III).

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając mu błąd w ustaleniach faktycznych oraz naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.; art. 227 i 232 k.p.c., a także art. 50a ust. 1 w zw. z art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za zasadną i zmienił zaskarżony wyrok.

Sąd drugiej instancji wskazał, że nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że praca odwołującego się w spornych okresach: od 1 grudnia 1985 r. do 29 lipca 1987 r.; od 16 sierpnia 1990 r. do 19 grudnia 2003 r. i od 21 grudnia 2003 r. do 30 czerwca 2006 r. stanowiła pracę górniczą o której mowa w art. 50 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej.

Jak wynika z poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, ubezpieczony w spornych okresach pracował na stanowisku elektromontera, elektromontera brygadzysty elektromontera maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce. Pracę wykonywał na oddziale SME - Oddział Robót Energo-Maszynowych, który zmienił następnie nazwę na ZRM, oraz na oddziale Warsztatów Elektrycznych i Trakcji - EWT.

Jak wynika z zeznań świadka D. O., który w latach spornych 1998 - 2006, był sztygarem oddziałowym oddziału EWT, odwołujący pracował w brygadzie budowy i utrzymania linii zasilających i linii bariery pomp odkrywki A.. Brygada wykonywała prace budowy i konserwacji linii energetycznych na wszystkich trzech odkrywkach kopalni A.. Zajmowała się również bieżącą eksploatacją i konserwacją bariery pomp odkrywki A.. Zakres obowiązków odwołującego wskazanych przez świadka potwierdziły także zeznania świadka P. G. oraz świadka S. M.. Ten ostatni dodał również, że oprócz podłączeń energetycznych były np. przesuwki gdzie trzeba było przenieść istniejącą instalację. P. G. wyjaśnił ponadto, że budowa linii zasilających to szerokie pojęcie - są to linie napowietrzne, które prowadzone są w obrębie odkrywek do zasilania maszyn urabiających.

Sąd odwoławczy podniósł, że zeznania świadków korespondują z pismem pracodawcy z 14 czerwca 2017 r., w którym wskazano, że w okresie od 2 września 1985 r. do 30 czerwca 2006 r. D. S. pracował przy budowie napowietrznych linii 6 kV, zasilających bariery pomp odwodnienia wglębnego odkrywek. Dodatkowo budowano linie zasilające do układu KTZ na terenie odkrywek. Oddział w którym pracował odwołujący się zajmował się również wykonywaniem inwestycji, tj. budową nowych stacji napędowych i koparek.

W ocenie Sądu Apelacyjnego całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie nie pozwalał na stwierdzenie, że wnioskodawca w spornym okresie wykonywał prace przy ręcznym lub

zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złożeń, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego. Czynności, które wykonywał odwołujący się, nie można zaliczyć także do bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych. Ubezpieczony nie zajmował się bowiem bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń wydobywczych.

W przypadku pracy „przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych” chodzi o ekspozycję czynności związanych z konserwacją urządzenia wydobywczego, agregatu (okoliczności zdarzenia), a nie sam fakt pobytu obok miejsca, w którym dokonuje się konserwacja (okolicznik miejsca). Chodzi o bieżącą konserwację urządzeń, a nie jakąkolwiek konserwację. Ta zaś odbywa się w miejscu pracy urządzenia (odkrywka) w wymuszonej pozycji, na wysokości, bez wyłączenia urządzenia z całego systemu, ciągu technologicznego. Zatem suma tych elementów decyduje o uciążliwości pracy, o jakiej jest mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej.

Ustalenie, że ubezpieczony nie pracował przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złożeń, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych oznacza, że okresy pracy od 1 grudnia 1985 r. do 29 lipca 1987 r., od 16 sierpnia 1990 r. do 19 grudnia 2003 r. i od 21 grudnia 2003 r. do 30 czerwca 2006 r. nie może być zaliczony do pracy górniczej, o której mowa w art. 50 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej.

W ocenie Sądu drugiej instancji, Sąd Okręgowy dokonując rozstrzygnięcia, błędnie oparł się na opinii biegłego S. G., Podstawą wniosków biegłego było uznanie (opinii uzupełniającej), że odwołujący się pracując w Oddziale EWT pracował bezpośrednio na odkrywce. Do zakresu zadań brygady, w której pracował należała między innymi naprawa układu KTZ. Jednak ani charakterystyka pracy, ani też zeznania świadków nie potwierdzają, aby odwołujący się naprawiał koparki, zwalówki lub taśmociągi. Z zeznań świadka W. K. wynika natomiast, że wnioskodawca zajmował się montażem i demontażem, ale nie całego układu KTZ, a jedynie maszyn i urządzeń, które były z tym układem związane z zasilaniem. Tak sporządzona opinia nie mogła być miarodajnym dowodem na uznanie pracy wnioskodawcy za pracę górniczą. W ocenie Sądu Apelacyjnego biegły

nieprawidłowo przyjął, że nazwa stanowiska określonego w angażu oraz wykonywanie pracy na odkrywce są wystarczające do stwierdzenia, że odwołujący się wykonywał pracę górniczą określoną art. 50c ust. 1 ustawy emerytalnej.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że w sprawie występują dwie okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania:

a) istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego poprzez wyjaśnienie, z uwagi na brak legalnej definicji „pracy na odkrywce” w kopalni węgla brunatnego, czy praca w charakterze elektromontera maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce oraz elektromontera w stałej grupie remontowej na odkrywce ujęta w wykazie stanowisk w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23 grudnia 1994 roku pod pozycją 4 oraz praca w charakterze rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach wykonujący prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne, przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń ujęta w wykazie stanowisk w załączniku nr 3 pod pozycją 7 spełnia bezwarunkowo kryteria miejsca wykonywania pracy i jej charakteru opisanego w art. 50c ust. 1 pkt. 4 ustawy w ramach użytego przez ustawodawcę pojęcia „pracy przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu”, w sytuacji gdy odwołujący się jako elektromonter faktycznie pracował przy eksploatacji i obsłudze urządzeń elektrycznych obsługujących układ KTZ i założeniu, że bez pracy odwołującego się cały układ KTZ (który jest napędzany wyłącznie elektrycznie) nie mógłby w ogóle funkcjonować, tak samo jak układ odwodnieniowy, albowiem sądy przyjmują, że tylko praca w układzie KTZ ma charakter pracy górniczej, zaś prace związane z zapewnieniem bezpośredniej eksploatacji złoża (linie zasilające na odkrywkach, prace odwodnieniowe na odkrywkach) nie spełniają tych wymogów, chociaż wydobywanie złoża bez nich nie byłoby możliwe,

b) Sąd Najwyższy powinien ponad wszelką wątpliwość ustalić, że w kopalniach węgla brunatnego w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt. 4 ustawy emerytalnej do pracy górniczej zalicza się również pracę związaną z elektryką na odkrywce, która ściśle związana jest z zapewnieniem ciągłości pracy układu KTZ przy mechanicznym wydobywaniu złożeń.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o:

1. nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania,
2. zasądzenie od odwołującego się na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić

się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Odwołujący się w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ograniczył się wyłącznie do sformułowania zagadnień, które w jego ocenie stanowią istotne zagadnienia prawne i zaprezentowania własnego stanowiska w zakresie ich rozstrzygnięcia. Nie przedstawiono jednak jakiegokolwiek

argumentacji o charakterze prawnym, która mogłaby wykazać, że przedstawione zagadnienia mają rzeczywiście istotny charakter, bowiem wywołują one poważne wątpliwości natury prawnej, zaś ich waga i charakter przemawiają za tym, że ich rozstrzygnięcie ma znaczenie nie tylko dla rozpoznawanej sprawy, ale również dla innych, podobnych spraw. Warto przy tym zauważyć, że Sąd Najwyższy wypowiadał się już w kwestiach objętych przedstawionymi zagadnieniami i istnieje w tym zakresie określona linia orzecznicza, którą zresztą obszernie przywołał w swoim orzeczeniu Sąd drugiej instancji. Pełnomocnik skarżącego usiłuje natomiast, pod pozorem występowania istotnego zagadnienia prawnego, uzyskać korzystną dla odwołującego się ocenę prawną występującego w niniejszej sprawie stanu faktycznego. Sformułowane zagadnienie zmierza bowiem do merytorycznego rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a nie do wyjaśnienia problemów prawnych. Nie można również nie dostrzec, że strona skarżąca, pod pozorem zagadnienia prawnego, próbuje również przeforsować korzystną dla skarżącego wizję stanu faktycznego niniejszej sprawy. W tej sytuacji nie sposób było uznać, że odwołujący się wykazał aby w niniejszej sprawie występowały istotne zagadnienia prawne, uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

[as]